

36 725 XIV

**Wijziging van de begrotingsstaten van het
Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur (XIV) en het
Diergezondheidsfonds (F) voor het jaar 2025
(wijziging samenhangende met de
Voorjaarsnota)**

Nr. 3

NOTA VAN WIJZIGING
Ontvangen 25 april 2025

Het voorstel van wet wordt als volgt gewijzigd:

De begrotingsstaat van het Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur voor het jaar 2025 komt te luiden:

Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur voor het jaar 2025 (bedragen x € 1.000)							
Ar t.	Omschrijving	Vastgestelde begroting (incl. NvW en amendementen)		Mutaties 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)			
		Verplichtin gen	Uitgave n	Ontvangs ten	Verplichting en	Uitgave n	Ontvangst en
	Totaal	2.740.771	4.774.112	74.297	1.202.012	- 9.356	118.820
Beleidsartikelen							
21	Land- en tuinbouw	967.875	2.342.326	31.193	932.786	- 48.415	11.672
22	Natuur, visserij en gebiedsgericht werken	680.673	1.159.875	31.486	- 74.782	- 103.934	83.448
23	Kennis en innovatie	227.395	407.083	7.474	224.275	23.260	0
24	Uitvoering en toezicht	614.466	614.466	0	101.379	101.379	23.700
Niet-beleidsartikelen							
50	Apparaat	245.242	245.242	4.144	15.471	15.471	0
51	Nog onverdeeld	5.120	5.120	0	2.883	2.883	0

Toelichting

Algemeen

De Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel heeft op 25 april ingestemd met een eerste pakket maatregelen dat een balans kent tussen doelbereik op stikstofreductie, het oplossen van urgente problemen (waaronder mest), randvoorwaardelijke maatregelen en natuurherstel. Met deze maatregelen kan op korte termijn een start worden gemaakt op

de genoemde onderwerpen en begonnen worden met het van het slot halen van Nederland.

De Minister van Klimaat en Groene Groei heeft in de Kamerbrief «Pakket voor een weerbaar energiesysteem en een toekomstbestendige industrie» (d.d. 25 april 2025) en het ontwerp-Meerjarenprogramma Klimaatfonds 2026 enkele maatregelen aangekondigd, waarvoor middelen uit het Klimaatfonds worden ingezet. Middels deze Nota van Wijziging worden middelen vanuit het Klimaatfonds overgeheveld naar het ministerie van LNV ter uitvoering van enkele van deze maatregelen.

Artikelsgewijze toelichting bij de begrotingsartikelen

Artikel 21 Land- en tuinbouw

Subsidieregeling schone en emissieloze landbouwvoertuigen

Naar aanleiding van de besluitvorming bij Voorjaarsnota 2024 over de opt-in ETS2 voor de landbouw is een maatregel opgenomen in het ontwerp-MJP 2025 voor de verduurzaming van de landbouw. Het betreft een subsidieregeling voor de verduurzaming van landbouwwerktuigen. Hierbij kunnen ondernemers een subsidieaanvraag doen voor aanschaf of ombouw tot een duurzaam, toekomstbestendig landbouwwerktuig. De opties waar deze regeling zich op richt zijn elektrificatie en gasmotoren geschikt maken voor biogas of waterstof. Voor een eerste ronde van deze subsidieregeling wordt in totaal € 10,0 mln. uit het Klimaatfonds toegevoegd aan de LNV-begroting.

Stimulering biobased teelt

Vanuit het Klimaatfonds worden maatregelen gefinancierd die gericht zijn op het stimuleren van het gebruik van biobased materialen in de bouwsector en grond- weg- en waterbouwsector door middel van een ketenbenadering. Onderdeel daarvan is het bijeenbrengen van vraag en aanbod. Om het aanbod te stimuleren wordt € 8,0 mln. aan de LNV-begroting toegevoegd voor het opzetten van een stelsel van koolstofcertificaten voor vezelrijke teelt.

Vrijwillige beëindiging

Op dit moment staat er geen landelijke beëindigingsregeling meer open voor agrarische ondernemers die willen stoppen met hun bedrijf. Omdat de noodzaak om stikstof te reduceren hoog blijft, heeft het kabinet besloten om een nieuwe beëindigingsregeling uit te gaan werken. Deze nieuwe vrijwillige beëindigingsregeling is er met name op gericht om stikstofemissie te reduceren in overbelaste Natura 2000-gebieden. Hiervoor wordt € 750,0 mln. vrijgemaakt tussen 2026 en 2028.

Extensivering melkvee

Conform de motie Van Campen c.s. en de motie Grinwis c.s. werkt het kabinet aan een tijdelijke, vrijwillige extensiveringsregeling voor de melkveehouderij waarbij de permanente emissiereductie zal worden geborgd. Deze regeling moet bijdragen aan het verlichten van de mestmarkt en het behalen van klimaat- en ammoniakdoelen. Hiervoor wordt € 627,0 mln. beschikbaar gesteld (2025-2029).

Artikel 22 Natuur, visserij en gebiedsgericht werken

Agrarisch natuurbeheer (1e tranche)

Het agrarisch natuurbeheer wordt uitgebreid in areaal en instrumenten. Dit draagt bij aan bedrijfs perspectief van boeren, maar ook aan de natuur-, water-, en klimaatdoelen. In de uitbreiding zal de prioriteit liggen bij gebieden met de grootste opgaven. Vanaf 2026 tot en met 2035 wordt hiervoor cumulatief € 2,18 mld. vrijgemaakt. Vanaf 2036 is dit structureel € 200,0 mln.

Natuurmonitoring

Zoals aangekondigd in het Hoofdlijnenakkoord heeft het kabinet de ambitie om de daadwerkelijke staat van natuur te gaan meten en de kritische depositiewaarde uit de wet te halen. Om dit te realiseren is het nodig om de huidige monitoringssystematiek te verbeteren, met name op gebiedsniveau. Er wordt structureel € 12,5 mln. vrijgemaakt vanaf 2026 voor een verbeterprogramma VHR-monitoring.

Natuurherstel

In de natuurdoelanalyses die vorig jaar zijn gepubliceerd is verslechtering van habitats in diverse Natura 2000-gebieden geconstateerd. Dit is conform de VHR-richtlijnen niet toegestaan. Het kabinet maakt daarom € 100,0 mln. vrij tussen 2026 en 2030, zodat provincies hiermee natuurherstelmaatregelen kunnen treffen. Bij het toekennen van de middelen wordt voorrang gegeven aan prioritaire stikstof-overbelaste Natura 2000-gebieden en de meest effectieve maatregelen.

Artikel 23 Kennis en innovatie

Doelsturing

Om de doelen op het gebied van stikstofreductie, klimaat en waterkwaliteit te halen zet het kabinet in op bedrijfsgerichte doelsturing. Dit jaar worden afrekenbare bedrijfsspecifieke emissienormen vastgesteld voor 2035. Die aanpak en normstelling wordt ook vastgelegd in wet- en regelgeving. Om hier effectief mee aan de slag te gaan moet een nieuwe doelsturingssystematiek worden ontwikkeld. Met deze middelen wordt o.a. gestart met het ontwikkelen van KPI's en een passende data-infrastructuur. Ook wordt geïnvesteerd in de voorbereiding op controle en handhaving door de toezichthoudende en uitvoerende diensten. Hiervoor wordt in totaal € 200,0 mln. vrijgemaakt tussen 2026 en 2030.

Artikel 50 Apparaat

Kasschuif personeel

Omdat het langer duurt dan gepland om vacatures te vervullen is niet al het apparaatsbudget in 2025 nodig. Omdat het apparaatsbudget van LVVN afloopt verdeelt deze kasschuif het apparaatsbudget beter over de komende jaren.

Artikel 51 Nog onverdeeld

Kasschuif dekking maatregelen

Ter dekking van de maatregelen in het tussenpakket worden middelen van de Aanvullende Post overgeheveld naar de LVVN-begroting. Omdat de middelen op de Aanvullende Post niet in het juiste ritme staan, wordt dit met deze kasschuif gecompenseerd.

Meerjarige doorwerking

In de onderstaande tabellen zijn per artikel de standen eerste suppletoire begroting 2025 vóór nota van wijziging, de mutaties en de standen eerste suppletoire begroting 2025 ná nota van wijziging meerjarig opgenomen.

Tabel 2 Meerjarige doorwerking verplichtingen (bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029	2030
21	Land- en tuinbouw						
	Stand vóór nota van wijziging	1.308.161	683.560	589.782	441.722	382.154	366.449
	<i>Klimaatfonds landbouwvoertuigen</i>	500	9.500				
	<i>Klimaatfonds biobased teelt (2e tranche)</i>			4.000	4.000		
	<i>Extensiveringsregeling melkvee</i>	592.000	10.000	10.000	10.000	5.000	
	<i>Vrijwillige beëindiging</i>		730.000	10.000	10.000		
	Stand na nota van wijziging	1.900.661	1.433.060	613.782	465.722	387.154	366.449
22	Natuur, visserij en gebiedsgericht werken						
	Stand vóór nota van wijziging	605.891	575.977	527.921	266.030	224.469	241.517
	<i>Agrarisch natuurbeheer (1e tranche)</i>		223.000	238.629	235.202	235.781	218.417
	<i>Natuurmonitoring</i>		12.500	12.500	12.500	12.500	12.500
	<i>Natuurherstel</i>		20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
	Stand na nota van wijziging	605.891	831.477	799.050	533.732	492.750	492.434
23	Kennis en innovatie						
	Stand vóór nota van wijziging	451.670	245.213	229.074	256.395	285.334	262.481
	<i>Doelsturing</i>		61.500	78.500	20.000	20.000	20.000
	Stand na nota van wijziging	451.670	306.713	307.574	276.395	305.334	282.481
50	Apparaat						
	Stand vóór nota van wijziging	269.713	252.859	231.115	223.735	219.800	217.914
	<i>Kasschuif personeel</i>	- 9.000			4.500	4.500	
	Stand na nota van wijziging	260.713	252.859	231.115	228.235	224.300	217.914
51	Nog onverdeeld						
	Stand vóór nota van wijziging	208.003	422.325	52.991	18.836	24.884	14.647
	<i>Kasschuif dekking maatregelen</i>	- 200.000	- 288.880	110.932	377.956		
	Stand na nota van wijziging	8.003	133.437	163.923	396.792	24.884	14.647

Tabel 2 Meerjarige doorwerking verplichtingen (bedragen x € 1.000)							
Art.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal	Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur						
	Stand voor nota van wijziging	3.559.283	2.786.308	2.245.163	1.778.529	1.695.551	1.658.187
	<i>Klimaatfonds landbouwvoertuigen</i>	<i>500</i>	<i>9.500</i>				
	<i>Klimaatfonds biobased teelt (2e tranche)</i>			<i>4.000</i>	<i>4.000</i>		
	<i>Extensiveringsregeling melkvee</i>	<i>592.000</i>	<i>10.000</i>	<i>10.000</i>	<i>10.000</i>	<i>5.000</i>	
	<i>Vrijwillige beëindiging</i>		<i>730.000</i>	<i>10.000</i>	<i>10.000</i>		
	<i>Agrarisch natuurbeheer (1e tranche)</i>		<i>223.000</i>	<i>238.629</i>	<i>235.202</i>	<i>235.781</i>	<i>218.417</i>
	<i>Natuurmonitoring</i>		<i>12.500</i>	<i>12.500</i>	<i>12.500</i>	<i>12.500</i>	<i>12.500</i>
	<i>Natuurherstel</i>		<i>20.000</i>	<i>20.000</i>	<i>20.000</i>	<i>20.000</i>	<i>20.000</i>
	<i>Doelsturing</i>		<i>61.500</i>	<i>78.500</i>	<i>20.000</i>	<i>20.000</i>	<i>20.000</i>
	<i>Kasschuif personeel</i>	<i>- 9.000</i>			<i>4.500</i>	<i>4.500</i>	
	<i>Kasschuif dekking maatregelen</i>	<i>- 200.000</i>	<i>- 288.888</i>	<i>110.932</i>	<i>377.956</i>		
	Stand na nota van wijziging	3.942.783	3.563.920	2.729.724	2.472.687	1.993.332	1.929.104

Tabel 3 Meerjarige doorwerking uitgaven (bedragen x € 1.000)

Art. Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029	2030
21 Land- en tuinbouw						
Stand vóór nota van wijziging	2.084.411	1.283.036	786.969	388.729	362.045	310.666
<i>Klimaatfonds landbouwvoertuigen</i>	<i>500</i>	<i>9.500</i>				
<i>Klimaatfonds biobased teelt (2e tranche)</i>			<i>4.000</i>	<i>4.000</i>		
<i>Extensiveringsregeling melkvee</i>	<i>209.000</i>	<i>165.000</i>	<i>110.000</i>	<i>110.000</i>	<i>33.000</i>	
<i>Vrijwillige beëindiging</i>		<i>150.000</i>	<i>450.000</i>	<i>150.000</i>		
Stand na nota van wijziging	2.293.911	1.607.536	1.350.969	652.729	395.045	310.666
22 Natuur, visserij en gebiedsgericht werken						
Stand vóór nota van wijziging	1.055.941	989.986	699.015	525.896	456.206	439.487
<i>Agrarisch natuurbeheer (1e tranche)</i>		<i>223.000</i>	<i>238.629</i>	<i>235.202</i>	<i>235.781</i>	<i>218.417</i>
<i>Natuurmonitoring</i>		<i>12.500</i>	<i>12.500</i>	<i>12.500</i>	<i>12.500</i>	<i>12.500</i>
<i>Natuurherstel</i>		<i>20.000</i>	<i>20.000</i>	<i>20.000</i>	<i>20.000</i>	<i>20.000</i>
Stand na nota van wijziging	1.055.941	1.245.486	970.144	793.598	724.487	690.404
23 Kennis en innovatie						
Stand vóór nota van wijziging	430.343	365.038	345.973	367.231	305.893	257.165
<i>Doelsturing</i>		<i>61.500</i>	<i>78.500</i>	<i>20.000</i>	<i>20.000</i>	<i>20.000</i>
Stand na nota van wijziging	430.343	426.538	424.473	387.231	325.893	277.165
50 Apparaat						
Stand vóór nota van wijziging	269.713	252.859	231.115	223.735	219.800	217.914
<i>Kasschuif personeel</i>	<i>- 9.000</i>			<i>4.500</i>	<i>4.500</i>	
Stand na nota van wijziging	260.713	252.859	231.115	228.235	224.300	217.914
51 Nog onverdeeld						
Stand vóór nota van wijziging	208.003	422.325	52.991	18.836	24.884	14.647
<i>Kasschuif dekking maatregelen</i>	<i>- 200.000</i>	<i>- 288.880</i>	<i>110.932</i>	<i>377.956</i>		
Stand na nota van wijziging	8.003	133.437	163.923	396.792	24.884	14.647

Tabel 3 Meerjarige doorwerking uitgaven (bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal	Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur						
	Stand voor nota van wijziging	4.764. 256	3.919. 618	2.729. 943	2.095. 838	1.927. 738	1.795. 058
	<i>Klimaatfonds landbouwvoertuigen</i>	500	9.500				
	<i>Klimaatfonds biobased teelt (2e tranche)</i>			4.000	4.000		
	<i>Extensiveringsregeling melkvee</i>	209.00 0	165.00 0	110.00 0	110.00 0	33.000	
	<i>Vrijwillige beëindiging</i>		150.00 0	450.00 0	150.00 0		
	<i>Agrarisch natuurbeheer (1e tranche)</i>		223.00 0	238.62 9	235.20 2	235.78 1	218.41 7
	<i>Natuurmonitoring</i>		12.500	12.500	12.500	12.500	12.500
	<i>Natuurherstel</i>		20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
	<i>Doelsturing</i>		61.500	78.500	20.000	20.000	20.000
	<i>Kasschuif personeel</i>	- 9.000			4.500	4.500	
	<i>Kasschuif dekking maatregelen</i>	- 200.00 0	- 288.88 8	110.93 2	377.95 6		
	Stand na nota van wijziging	4.764. 756	4.272. 230	3.754. 504	3.029. 996	2.253. 519	2.065. 975

De Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
F.M. Wiersma